

EDI-LES MEDIAWIJSHEID 2

Deze Expliciete Directe Instructie (EDI) les is gericht op mediawijsheid. De les is onderdeel van een lessenserie die bestaat uit 6 lessen. De lessen zijn ontworpen om leerlingen te ondersteunen in het ontwikkelen van bewust en kritisch digitaal gedrag. De inhoud van de lessen is o.a. gebaseerd op het media-empowerment model (Rozendaal, 2018).

LES 2 GAAT OVER DE WIJZE WAAROP MEDIABOODSCHAPPEN VERSPREID WORDEN:

1. Ik kan uitleggen wat mediaboodschappen zijn.
2. **Ik kan uitleggen hoe een mediaboodschap verspreid wordt (de zender, de boodschap, het medium en de ontvanger).**
3. Ik kan verschillende bedoelingen van een mediaboodschap onderscheiden (commercieel, informerend, amuserend, meningsvormend).
4. Ik kan verschillende technieken herkennen die een mediamaker gebruikt in een mediaboodschap (zoals humor, emotie, beroemdheden).
5. Ik kan verschillende technieken herkennen die in een onbetrouwbare mediaboodschap gebruikt worden (framing, gemanipuleerd beeld, nepnieuws, deepfake, filterbubbel, bots).
6. Ik kan verschillende mediamechanismen herkennen (die verleiden om steeds verder te lezen, klikken of spelen).
7. Ik kan verschillende vormen van een ongewenste mediaboodschap herkennen (phishing, spam, clickbait, dreigtweets, haatberichten, online pesten, sexting, malware, grooming).

In deze EDI-les wordt verwezen naar enkele digitale bronnen. Lees je deze EDI-les digitaal? Dan kun je doorklikken naar de online bronnen via de hyperlinks. Lees je deze EDI-les op papier? Ga dan naar de online omgeving om de digitale bronnen te raadplegen.

LESDOEL: IK KAN UITLEGGEN HOE EEN MEDIABOODSCHAP VERSPREID WORDT.

Wie is wie? In deze les leren leerlingen wie/wat de zender, de boodschap, het medium en de ontvanger is van een mediaboodschap. Leerlingen leren herkennen wie/wat welke rol speelt bij een mediaboodschap en leren hierin ook de volgorde herkennen.

■ LESFASE 1: ACTIVEREN VAN VOORKENNIS (WAT WETEN ZE AL?)

Vragen die gesteld kunnen worden om de voorkennis te activeren:

- Wat is een mediaboodschap en wat is een **medium**?
- Kun je 5 verschillende media noemen?
- Wat zullen we bedoelen met de 'zender' en de 'ontvanger' van een mediaboodschap?

■ LESFASE 2: LESDOEL (WAT GA IK ZE LEREN?)

Ik kan uitleggen hoe een mediaboodschap verspreid wordt.

■ LESFASE 3: INSTRUCTIE (HOE GA IK ZE DAT LEREN?)

Concept 'zender': de persoon of organisatie die een boodschap wil overbrengen.

Concept 'boodschap': de informatie die de zender wil uitzenden, het bericht.

Concept 'medium': een middel om de boodschap te versturen (vervoermiddel van informatie).

Concept 'ontvanger': persoon of doelgroep die de boodschap ontvangt.

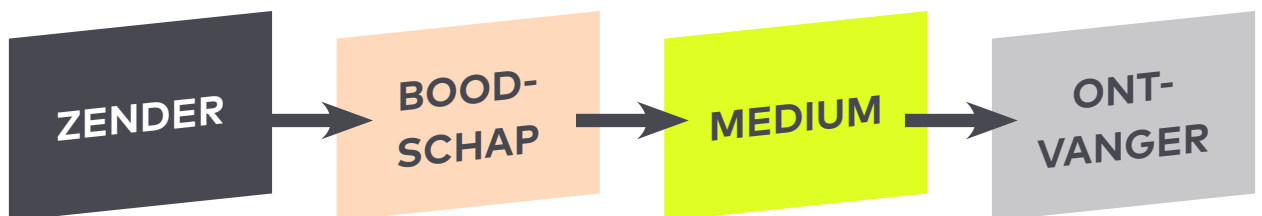
- Z : zender
- O : ontvanger
- X : boodschap
- : medium

Vrijwel alle media worden door mensen gemaakt. Die mensen noemen we ook wel de mediamakers. Naast mensen die programma's op TV maken, heb je ook mensen die dagelijks de krant maken, radioprogramma's of websites maken. Vaak zijn deze mensen/organisaties de **zender** van een mediaboodschap.

De **boodschap** die via een **medium** wordt verstuurd, is altijd voor een bepaalde groep **ontvangers**, ook wel 'de doelgroep' genoemd. Internetsites, kranten en tv-programma's hebben allemaal doelgroepen. Mensen voor wie ze de site, de krant, het tijdschrift en het tv-programma maken. Zo is de Tina bedoeld voor meisjes tot 12 jaar en de Libelle voor vrouwen van 25 tot 50 jaar. Andere voorbeelden van doelgroepen: leerlingen, brugklassers, ouders, opa's en oma's, jongens, meisjes, sporters, gamers, enz.

Succescriteria: Ik kan in mijn eigen woorden uitleggen wat mediaboodschappen zijn.

1. De zender wil een boodschap overbrengen;
2. De zender bedenkt het middel om zijn boodschap te versturen;
3. De boodschap komt bij de ontvanger terecht..

Oefening (kringgesprek)

Het is handig als leerlingen in een kring staan of zitten. Laat één leerling iets fluisteren in het oor van zijn buurman of -vrouw, die het weer doorfluistert aan een andere leerling enz. Zo gaat de boodschap van de zender door de hele klas naar de laatste leerling (de ontvanger). Het medium zijn de leerlingen in de klas. Gekeken wordt of de klas goed heeft gefunctioneerd als medium of dat de boodschap intussen is veranderd.

Voorbeelden voor Controle van begrip-vragen *n.a.v. de oefening*
(in de volgende lesfasen kunnen deze vragen ook worden ingezet):

Op concept/succescriteria:

- Wat was de (media)boodschap tijdens de oefening?
- Wie was de zender? En wie de ontvanger?
- Wat/wie was het medium?
- Welke rol speel jij het meest, denk je?
- Kun jij zelf ook de rol als medium of boodschap zijn?
- Welke verschillende zenders, boodschappen, media en ontvangers kun je nog meer bedenken (koppeling naar zelfstandige verwerkingsopdracht)?

Woordenschat: zender, boodschap, medium, ontvanger

■ LESFASE 4: BEGELEIDE INOEFENING

Opdracht: aan de hand van voorbeelden (bijv. reclames) benoemen wie/wat de zender, de boodschap, het medium en de ontvanger is.

IK ga voordoen met een voorbeeld.

- Laat leerlingen dit informatieve filmpje van de Rijksoverheid zien: [Maatregelen bij Coronavirus - YouTube](#) en vertel wie de zender (de Rijksoverheid), de boodschap (maatregelen Coronavirus), het medium (televisie en YouTube) en de ontvanger (alle inwoners van Nederland) is. Doe dit ook in deze volgorde.

WIJ doen het samen (centraal op het digibord, met input van de leerlingen)

- Laat leerlingen dit reclamefilmpje van Calvé bekijken: [Calvé pindakaas reclame 2010 Pietertje - YouTube](#) en vraag wat de zender, de boodschap, het medium en de ontvanger zou kunnen zijn. Bevrraag leerlingen ook naar de volgorde: "We kijken eerst wie de zender is, wat doen we daarna?"

JULLIE doen het zelf

- Laat leerlingen in tweetallen de zender, de boodschap, het medium en de ontvanger benoemen van 3 verschillende mediaboodschappen (zie bijlagen).

■ LESFASE 5: KLEINE LESAFSLUITING

Vraag aan de leerlingen om hun wisbordje erbij te pakken en de woorden zender, boodschap, medium en ontvanger op te schrijven. Bij ieder woord schrijven ze de omschrijving erbij. "Kun **JIJ** nu uitleggen wat een zender, boodschap, medium en ontvanger is?" Als 80% van de leerlingen een goede beschrijving geeft, is het lesdoel behaald en kunnen de leerlingen zelfstandig gaan werken.

■ LESFASE 6: ZELFSTANDIGE VERWERKING

Leerlingen maken een reclameposter waarbij ze duidelijk kunnen vertellen wie de zender, de boodschap, het medium én de ontvanger (doelgroep) is.

OF

Leerlingen bedenken 5 combinaties van zender, boodschap, medium en ontvanger die zij in het dagelijkse leven tegenkomen. Ter inspiratie kun je tijdschriften en kranten neerleggen.

De zender	De boodschap	Het medium	De ontvanger

■ LESFASE 7: VERLENGDE INSTRUCTIE

Voor leerlingen die niet goed uit kunnen leggen wat een zender, boodschap, medium en ontvanger is en waarvoor de taal nog lastig is, herhalen we de instructie fase (lesfase 4).

■ LESFASE 8: GROTE LESAFSLUITING

Evaluatie op het proces: hoe is de samenwerking verlopen? Kunnen leerlingen onderscheid maken tussen zender, boodschap, medium en ontvanger? En weten zij deze rollen ook te herkennen in diverse mediaboodschappen?

■ BIJLAGEN

Afbeeldingen:

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Afbeelding 3